

Minimální preventivní program/krizový plán

V Olomouci dne 26.8.2024

Čj: ZUSZ 1509/2024

Minimální preventivní program/krizový plán se zabývá zejména předcházení takového chování, které může vést k ohrožení duševního i fyzického zdraví účastníků vzdělávání.

Vychází z metodického pokynu MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51. Dále popisuje základní postupy ochrany před nebezpečným útočníkem – krizový plán.

Oblasti prevence:

- šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování
- drogová závislost, alkoholismus, kouření
- kriminalita a delikvence
- virtuální drogy
- patologické hráčství
- záškoláctví
- xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus
- krizový plán/napadení školy útočníkem

Hlavní aktivity školy v rámci programu:

- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny žáků zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování,
- vytváření podmínek pro bezpečné a smysluplné využití času,
- spolupráce s rodiči ve vývoji a výchově žáků
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení
- osvěta k tématu napadení školy útočníkem

Základní ukotvení v dokumentech školy vedoucí k prevenci:

Školní řád (výběr):

- **požádat o pomoc nebo radu některého z pedagogických pracovníků školy**, pokud se cítí v nepohodě nebo má nějaké trápení, oslovený pedagog by měl sdělení věnovat náležitou pozornost
- **dodržovat zásady kulturního chování, být slušní a ohleduplní k dospělým a k sobě navzájem**, zdravit dospělé osoby, udržovat ve všech prostorách školy čistotu a pořádek a zdržovat se hlučných projevů
- **nepoužívat během výuky komunikační technologie** (mobilní telefony, tablety atd.), pokud zmíněné technologie nejsou součástí výuky, v případě nedodržení tohoto nařízení může příslušný pedagog vyzvat žáka, aby jej na dobu vyučovací hodiny vypnul nebo umístil ze svého dosahu
- škola přihlíží k základním fyziologickým potřebám žáků a **vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj, strukturou výuky a řádným dozorem předchází vzniku sociálně patologických jevů**
- **škola zjišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání** a s ním přímo souvisejících činnostech a poskytuje žákům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví
- **poučení žáků o bezpečnosti se uskuteční v rozsahu vypracovaném vedením školy**
- **žákům není povoleno** v prostorách školy kouřit, nosit do školy větší částky peněz, cenné věci a nevhodné předměty, které rozptýlí pozornost a ohrožují bezpečnost ostatních, žákům je zakázáno nošení, držení, distribuce a užívání návykových látek, dále pak otevírat okna, přistupovat k otevřeným oknům, manipulovat s topnými tělesy, osvětlením a vybavením učebny, rovněž nesmí zapojovat elektrické spotřebiče

Školní vzdělávací program (výběr z výchovně vzdělávacích strategií):

- **Svým osobním příkladem a odpovědným přístupem k daným úkolům učitel žáka motivuje** ke správnému vnímání hodnotové orientace, **dbá na příkladnou vzájemnou komunikaci**
- **V kolektivní výuce učitel nastoluje pravidla**, která vedou k uvědomění si odpovědnosti za společný výkon, podřízení se zájmu celku, a dohlíží na jejich dodržování

- **Učitel podpoří žáka ve zdravém sebevědomí** tak, aby nabyté dovednosti přirozeně a s nadšením prezentoval na školních i veřejných kulturních akcích

Etický kodex školy (vnitřní dokument - výběr):

Zaměstnanec chrání důstojnost a lidská práva žáků a v maximální možné míře usiluje o rozvoj jejich uměleckých dovedností a lidských vlastností, zároveň usiluje o to, aby **prostředí ve škole bylo pro něho bezpečné a spravedlivé.**

Oblast prevence kyberkriminality:

Kyberkriminalita je trestná činnost, páchaná v prostředí informační a komunikační technologie.

Typy nebezpečných jevů:

1. **Kyberšikana** - Forma psychické šikany spojené s používáním či realizována prostřednictvím komunikačních technologií jako je Internet nebo mobilním telefon.
2. **Cybergrooming** - Snaha některých uživatelů Internetu, např. na sociálních sítích, zneužít dětské důvěry a prostřednictvím falešné identity dítě zlákat ke schůzce a dítě pohlavně zneužít. Útočníci jsou tedy často pedofilové.
3. **Cyberstalking (pronásledování)** - Opakované a stupňující se obtěžování a pronásledování, které snižuje kvalitu života a ohrožuje jeho bezpečnost. Útočník neustále zahrnuje svoji oběť e-maily, telefonáty, SMS zprávami atd.
4. **Flaming** - Urážky, nadávky, vyhrožování apod. Mezi typické projevy flamingu patří umístování urážlivých vzkazů do diskusních fór a následné stupňování podobných útoků.
5. **Hoax (falešná zpráva, mystifikace, podvod, výmysl, žert)** - V informační terminologii tento termín označuje poplašnou zprávu, která se snaží šířit paniku. Jejím úkolem je vystrašit příjemce a donutit ho k unáhleným činům.
6. **Phishing** - Podvodné jednání s cílem vylákat vaše osobní data jako např. čísla kreditních karet, hesla a další důležité údaje.
7. **Spoofing (falešné webové stránky)** - Určitý typ kyberkriminality který spočívá v používání podvodných informací a snaží se přesvědčit člověka, že je na pravé webové stránce, a přimět ho prozradit své osobní údaje, jako je např. číslo kreditní karty.

Prevence škola: Pravidelně monitorovat chování jednotlivce i vztahů v kolektivu, podporovat ohrožené a oslabené členy. Se žáky hovořit, naslouchat jim, věnovat dostatek pozornosti jejich přáním, starostem, názorům a pocitům. Instruovat žáky, komu a jakým způsobem se mohou s případným problémem svěřit.

Projekt pro ochranu dětí a odkaz na internetový portál:

Projekt E-bezpečí - <http://www.e-bezpeci.cz/>

Desatero bezpečného internetu:

1. Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem na druhé straně.
2. Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní. Svou intimní fotku neposílej ani kamarádovi nebo kamarádce - nikdy nevíš, co s ní může někdy udělat.
3. Udržuj hesla (k e-mailu i jiné) v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.
4. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy. Ignoruj je.
5. Nedomlouvej si schůzku přes internet, aniž bys o tom řekl někomu jinému.
6. Pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.
7. Svěř se dospělému, pokud tě stránky nebo něčí vzkazy uvedou do rozpaků, nebo tě dokonce vyděsí.
8. Nedej šanci virům. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
9. Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.
10. Když se s někým nechceš bavit, nebav se.

Oblast prevence šikany:

Šikanování je: „Jakékoliv záměrné a opakované chování s cílem ublížit, ohrozit, zastrašovat či ponižovat jiného člověka, případně skupinu lidí.“ Šikana může mít formu fyzických útoků (bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí), nebo útoků psychických (nadávky, pomluvy, vyhrožování či ponižování) jedince, nebo skupiny jedinců.

V dnešní době je čím dál rozšířenější forma internetové šikany - kyberšikany prostřednictvím sociálních sítí. Jaký je rozdíl mezi škádlením a šikanou: Škádlení je forma kamarádkého žertování (popichování, zlobení), při kterém

není nikdo zastrašován, nebo ponižován. Hranice mezi šikádlením a šikanou však může být v některých případech velmi úzká a mělo by být v klíčových kompetencích pedagogických pracovníků ji rozeznat.

Přímé varovné signály šikanování:

- Posměšné poznámky na adresu jedince, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Kritika jedince, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislivým, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na jedince, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které jedinec dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Nátlak na jedince k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout. Velmi podstatnou vlastností šikanování je skrytost a nepřístupnost. To je dáno především tím, že často všichni přímí i nepřímí účastníci šikany, včetně obětí, z různých důvodů a pohnutek brání jejímu odhalení.

Nepřímé varovné signály šikanování:

- Jedinec je často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při přestávkách a volných chvílích jedinec vyhledává blízkost učitelů, nadřízených či jiných autorit.
- Má-li jedinec promluvit před kolektivem, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch či pracovní výkon se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy či z ní.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Prevence šikany

Pedagogický pracovník:

- Připustit, že i v jeho třídě může docházet k šikanování.
- Udržovat ovzduší důvěry mezi žáky a pedagogy.
- Více všímat dětí tělesně slabších, psychicky labilních, něčím nápadných, vymykajících se průměru. - Snažit se mít přehled o vzájemných vztazích ve třídě i mimo ní. Učitel by měl znát záliby svých žáků, zajímat se o to, jak tráví volný čas, a umět si s nimi o tom popovídat, mají-li zájem.
- Vést žáky k sebedůvěře, přiměřenému sebevědomí a jednat s nimi jako s partnery, bez výjimky respektovat jejich práva, zároveň vést k plnění povinností.
- Pokud zjistí, že k šikaně dochází, musí zaujmout k celé věci rozhodné stanovisko a poskytnout morální podporu obětem, měl by využít školního řádu a postupovat ve smyslu metodického pokynu ministerstva školství.
- Informovat žáky, ale i rodiče, na koho se obrátit při problémech – učitel, vedení školy, kterýkoliv pracovník školy.

Postup učitele (vyšetřující osoby), má-li podezření na šikanu:

1. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
2. Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, konzultovat další postup. Dohodnout se, zda další vyšetřování povede učitel, nebo jiná osoba (člověk znalý problematiky)
3. Mezi čtyřma očima a bez zbytečné paniky vyslechnout více nezaujatých svědků - spolužáků.
Důležité věci si zapisovat, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech.
4. Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o spolupráci.
5. Teprve nyní vyslechnout oběť - citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnosti informací. Vše zapisovat nebo nahrávat. Tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje.
6. Vyslechnout agresory - překvapivě, mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu výpovědí. Je-li pachatelů víc, soustředit se na rozpory ve výpovědích. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či k vzájemnému obviňování.
7. Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, učitel, případně další učitelé nebo psycholog

z PPP). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu, a jaký je její stupeň závažnosti, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální a závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jednalo o první případ nebo recidivu.

8. Individuálně pozvat k jednání rodiče agresorů, seznámit se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážít oznámení na OSPOD a Policii ČR.

Specifika možnosti výskytu šikany na ZUŠ:

Výuka žáků na ZUŠ je mnoha ohledech pro výskyt šikany poněkud „bezpečnějším prostředím“, než je prostředí na ZŠ, nebo střední škole. Jedním z důvodů je to, že jde o školu víceméně výběrovou. Dalším faktorem je to, že výuka hudebního oboru je většinou realizována individuální formou. V neposlední řadě už z povahy činnosti na ZUŠ vyplývá, že zde musí fungovat týmový duch, kdy je výsledek závislý na účinné spolupráci žáků. To se týká jak výuky hudebního oboru (orchestrální hra, souborová hra, komorní hra, sborový zpěv...) tak i literárně dramatického a tanečního oboru, kde musí kolektiv fungovat jako jeden tým. To ale neznamená, že šikana je na ZUŠ vyloučena. Každý pedagogický pracovník by měl neustále pečlivě sledovat a případně okamžitě zakročit při jakémkoliv náznaku nežádoucího chování.

Záškoláctví:

Záškoláctví je označováno za poruchu chování, která může být spjata s negativním přístupem ke škole.

Typologie záškoláctví:

- Právě záškoláctví – rodiče o tom neví.
- Záškoláctví s vědomím rodičů – rodiče o tom ví a napíše omluvenku
- Útěky ze školy – žák do školy přijde, nechá si zapsat svoji docházku a posléze odejde.
- Odmítání školy – žákovi představa, že musí do školy, může přinášet tak velké psychické potíže, že do školy odmítá jít. (má strach, že nebude učivo zvládat, má strach ze šikany atd.)

Příčiny záškoláctví:

- Strach ze školy - Strach ze šikany, opětovného neúspěchu v nějakém předmětu. Může jít i o tzv. školní fobii, která může vzniknout ze strachu k nějaké osobě ve škole. Žáky s touto fobií mohou doprovázet bolesti břicha, bolesti hlavy, závratě. Zde nelze snadno rozpoznat reálný strach ze školy od pouhého nechtění do školy jít.
- Špatně zvolené studium.
- Lenost – Žákovi se zkrátka do školy nechce, nebaví ho to tam.
- Kamarádi – V dospívání mají na vývoj žáka největší vliv jeho kamarádi. Škola a školní prostředí se pak stává neatraktivní.
- Rodinné problémy – Negativní vztahy v rodině, žák je vystaven velkému tlaku a stresu a chce se před ním nějak schovat, a tak zanedbává i školní docházku, kde je na ně vyvíjen další tlak.

Prevence záškoláctví:

Učitelé:

- Nejprve stanovit pravděpodobnou příčinu vyhýbání se škole.
- Pokusit se se žákem probrat, proč do výuky nedochází.
- Jsou-li rozpoznány příčiny a byla učiněna opatření, jak se s nimi vyrovnat, doporučuje se uzavřít „úmluvu o chování“, což je užitečná strategie v těžko zvládnutelných případech.

Základem je však pravdivá komunikace s rodiči. Přesvědčit je o společném zájmu – stejný směr působení na žáka. Odpověď na otázku „Proč chodím do výuky v ZUŠ? Chci to já? Žák? nebo to chtějí jen rodiče nebo prarodiče?“ Při objektivním pohledu na stav docházky, zájem dítěte, zahlcení dalšími zálibami a povinnostmi během týdne, množství času věnovaného vlastní denní přípravě do výuky....., dojde rodič a žák ve spolupráci s pedagogem s největší pravděpodobností ke správnému zhodnocení situace. Chce to ale čas a trpělivé působení učitele v oblasti informací o důležitosti pravidelné domácí přípravy a pravidelné docházky. V hromadných oborech je pravidelná docházka nenahraditelná. Kolektivní výuka znamená také kolektivní tvorba, kolektivní příprava prezentací, vystoupení a také kolektivní sdílení průběhu a kolektivní hodnocení.

Ochrana před aktivním útočníkem/krizový plán

Co dělat v případě napadení školy aktivním útočníkem:

- Uteč! Dostaň se z dosahu útočníka, je nutné myslet na ochranu zdraví a života

- Zamkni se! (zabarikáduj, znemožni nebo zkomplikuj vstup)
- Vypni techniku v učebně (PC, dataprojektory) ticho je důležité - Zapni tichý režim mobilů (přístroj nevypínej)
- Varuj ostatní (mobil, rozhlas)
- Volej tísňovou linku 158, oznam kde jsi a co se děje
- Zkus zklidnit ostatní v místnosti
- Nereaguj na osoby za dveřmi (možná lest)
- Vyčkej příchodu policie, dbej jejích pokynů, neplet se do cesty
- Braň se
- V případě, že jsi učinil všechny výše popsané kroky a útoční se k tobě přesto dostal, udělej vše pro svou ochranu!

Mgr. Tomáš Klásek – ředitel školy